

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної та
архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ
Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки» Спеціальність: 032 «Історія та археологія» Освітньо-професійна програма: «Історія та археологія»
Викладач	БАРАБАШ Вікторія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний телефон	+38(066) 649-24-24
E-mail:	viktoria-k67@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки. Змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 3; годин – 90; зокрема: лекції – 16 годин; практичні заняття – 16 годин; самостійна робота – 58 годин. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська. Рік викладання – 2024/2025
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіка, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kg.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, за домовленістю
Пререквізити	Потребує базових знань з таких дисциплін: «Вступ до фаху та основи історичних досліджень», «Основи здорового способу життя», «Безпека життєдіяльності», «Філософія»

1. Мета і завдання дисципліни

Мета – пізнання закономірностей психічної діяльності та індивідуально-психологічних властивостей особистості, проблем сучасного навчання і виховання у закладах вищої освіти; сприяння розвитку і формуванню творчої особистості як найвищої цінності суспільства, підвищенню рівня психолого-педагогічної компетентності майбутнього фахівця.

Завдання:

- надати базові знання щодо специфіки психологічного осмислення людської поведінки і діяльності;
- формувати уявлення про предмет, структуру, методологію психологічної науки, отримання знань про основні тенденції розвитку психології, її історію, сучасні напрямки і концепції;
- сформувати уявлення про основи педагогічної науки, теорії виховання та теорії навчання;
- сформувати систему знань про психологічні механізми навчання, виховання, соціалізації та розвитку особистості, форми і методи педагогічного керівництва ними;
- надати базові знання методів психологічного та педагогічного осягнення дійсності;
- формувати високу світоглядну й методологічну культуру майбутнього фахівця.

2. Результати навчання

Вивчення курсу спрямоване на формування таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
- ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 10. Здатність працювати в команді.

Спеціальні компетентності:

- СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.
- СК 7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

Програмні результати навчання:

- ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.
- ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.
- ПРН 17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

Соціальні навички (soft-skills):

Здатність здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал.

Здатність бути критичним та самокритичним. Здатність критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи розв'язання проблеми.

Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність).

Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Під час організації освітнього процесу в Центральнотукаїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО <http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ <http://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>.

4. Програма навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Загальні основи психології			
Тема 1. Вступ до дисципліни. Визначення предмета психології та педагогіки. Взаємозв'язок цих наук. Значення психологічних та педагогічних знань у діяльності людини. Завдання і функції сучасної психології. Структура психологічної науки. Зв'язок психології з іншими науками	2	2	7
Тема 2. Історичні етапи розвитку психологічної науки Визначення понять «психологічна парадигма», «психологічна школа», «психологічні напрями». Стародавня психологія як учення про душу. Особливості стародавніх уявлень про психічне. Розвиток психології як науки про свідомість. Головні парадигми сучасної психології. Психоаналіз. Неофрейдизм. Концепція біхевіоризму. Гуманістична психологія. Гештальтпсихологія	2	2	7
Тема 3. Пізнавальні процеси психіки особистості. Поняття особистості у психології. Структура основних форм прояву психіки особистості. Основні аспекти психологічної теорії когнітивного розвитку людини. Пізнавальні психічні процеси: відчуття, сприймання, мислення, пам'ять, увага, уява, мова і мовлення. Сутність і роль інтелекту. Коефіцієнт інтелекту. Теорія когнітивного дисонансу	2	2	7
Тема 4. Психологія спілкування. Поняття про спілкування, його види, рівні функції. Спілкування як обмін інформацією. Специфіка обміну інформацією між людьми. Комунікативні бар'єри. Вербальна комунікація. Мова. Невербальні засоби спілкування.	2	2	8
Змістовий модуль 2. Загальні основи педагогіки			
Тема 5. Загальні основи педагогіки як науки, теорії і практики професійної діяльності викладача Педагогіка	2	2	7

як наука, її становлення і розвиток. Предмет педагогіки та її завдання. Функції педагогіки. Виникнення і розвиток педагогіки. Основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.			
Тема 6. Освіта в соціокультурному вимірі. Зміст і цілі функціонування освітньої системи. Моделі освіти в сучасному світі. Характеристика педагогічного процесу. Україна в світовому освітньому просторі.	2	2	7
Тема 7. Основи дидактики. Розуміння дидактики. Закономірності навчання. Принципи навчання. Види і стилі навчання. Поняття методів і прийомів навчання. Типи навчання. Форми організації навчання. Концепції навчання.	2	2	8
Тема 8. Сучасні технології в освіті. Сутність і класифікація освітніх технологій. Технологія інтерактивного навчання. Модульно-рейтингова і кредитно-модульна технології навчання. Ігрові технології в сучасній освіті. Нові інформаційні технології. Дистанційне навчання.	2	2	7
Усього	16	16	58

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: сьомий семестр – залік.

Рубіжний контроль успішності здобувачів вищої освіти проводиться під час проведення всіх видів аудиторних занять з усіх дисциплін в середині семестру та за тиждень до закінчення семестру.

Максимально загальна кількість балів, виділених для оцінки результатів під час одного рубіжного контролю робочою програмою навчальної дисципліни, при семестровому підсумковому контролі :у формі заліку – складає 50 балів; у формі іспиту – складає 30 балів.

Семестровий залік проводиться на останньому занятті, до початку заліково-екзаменаційної сесії. Оцінка здобувачам вищої освіти вище 60 балів може виставлятися без виконання ними підсумкової залікової роботи. В такому разі виставлення оцінки підсумкового семестрового контролю не передбачає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти на заліку. У разі, якщо сума рейтингових балів менша ніж 60, але виконані умови допуску до семестрового контролю, здобувач вищої освіти виконує на останньому за розкладом занятті залікову контрольну роботу. За бажанням здобувач вищої освіти має право на виконання залікової контрольної роботи з метою підвищення кількості балів, які були набрані ним протягом семестру.

Рівень знань здобувачів вищої освіти за національною шкалою відповідає таким критеріям:

«відмінно» – здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповіді, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«добре» – здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, аргументовано викладає його, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але

припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

«задовільно» – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«незадовільно» – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, наукове мислення відсутнє, практичні навички не сформовані.

Відповідність шкали оцінювання ЄКТС національній системі оцінювання в Україні та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (іспит, диференційований залік, курсова робота, проект, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
А	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90 – 100
В	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82 – 89
С	ДОБРЕ – загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74 – 81
Д	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64 – 73
Е	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60 – 63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2 (незадовільно)	Не зараховано	35 – 59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1 – 34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ <https://kntu.kr.ua/file/content/424/polozhennia-pro-orhanizatsiyu-osvitnoho-protsesu-v-tsntu.pdf> (С. 28–35).

6. Рекомендована література

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#>.

2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556–VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#>.

3. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні» від 3 грудня 1999 р. № 1273–XIV // Організація роботи з іноземними студентами і розвиток міжнародного співробітництва в освіті України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1273-14#>.

4. Міністерство освіти і науки України. Лист № 1/9-650 (23.10.2018 р.) керівникам закладів вищої освіти «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти». URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/124272_124272.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 673 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України». https://zakonodavstvo.com/download/postanova-vid-cherვნya-2021-673-pro-2021-90934.html#google_vignette.

6. Проект Закону України про академічну доброчесність. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/>

7. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015 – 2025 років. URL: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>

8. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text>

9. Про затвердження Положення про державний вищий заклад освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1996 р. № 1074. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-96-п#Text>

10. Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту): Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. № 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/65-98-п#Text>

11. Про наукову і науково-технічну діяльність: закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#>.

12. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти. Лист керівникам закладів вищої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#Text>

Основна література

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Ред. Фінікова Т. В., Артюхова А. Є. Київ: Таксон, 2016. 234 с.

2. Бех І. Д. Патріотизм як цінність. 7 наукових позицій у національно-патріотичному вихованні. *Управління освітою*. 2018. № 6, С. 7–12.

3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: *підручник для студ. вищ. навч. закл.* 3-тє вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.

4. Дуткевич Т. Загальна психологія. Теоретичний курс. Київ : Видавництво «Центр навчальної літератури», 2019. 388 с.

5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України / гол. ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

6. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: *підручник* / За ред. проф. І. В. Зайченка. Київ : Ліра-К, 2017. 484 с.

7. Карпенко О., Прокопів Л. Вища освіта у контексті євроінтеграції: *навч.-метод. посіб.* Дрогобич, 2019. 148 с.

8. Колобич О. П. Загальна психологія. Навч.-метод. посіб. Львів, 2018. 172 с.

9. Мариновська О. Я. Педагогічна інноватика & Менеджмент інновацій: *навч.-метод. посіб.* Івано-Франківськ: Місто НВ, 2019. 504 с.

10. Мітіна С. В. Психологія особистості: *навч.-метод. посіб.* Київ : Ліра, 2020. 274 с.

11. Москалець В. П. Загальна психологія: *підручн.* Київ : Ліра, 2020. 564 с.

12. Освіта в умовах воєнного стану. URL: <https://eo.gov.ua/osvita-v-umovakh-voiennoho-stanu/2022/04/11/>.

13. Прокопів Л. М. Сидорук О. М. Використання інноваційних технологій навчання як ефективної комунікації в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Освітні обрії*. 2020. №1(15).

С. 75–79.

14. Прищак, М. Д., Залюбівська О. Б. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: *курс лекцій*. Вінниця : ВНТУ, 2019. 150 с.

15. Сікорський П. І. Нова педагогіка. Львівська політехніка. Львів, 2021. 540 с.

16. Стинська В., Прокопів Л. Технології формування лідера у процесі професійної підготовки викладача ЗВО. *Освітні обрії*. 2021. № 1(52). С. 115–118.

Додаткова література

1. Барабаш В. А., Глебова Л. В., Мехеда А. М. Науково-дослідницька діяльність у процесі формування професійної компетентності студентів-інформаційників. *Соціум. Документ. Комунікація*: зб. наук. праць. Серія: Історичні науки. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я. М., 2020. Вип. 10. С.216–240. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10409>

2. Барабаш В. А. Громадянська культура майбутнього фахівця в контексті формування громадянського суспільства. *Наукові записки КДПУ імені В. Винниченка*. Сер. : Пед. науки: зб. наук. праць. Вип. 135. Кіровоград : Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. С. 53–56.

3. Барабаш В. А., Глебова Л. В. Формування громадянської активності студентів у процесі викладання соціально-гуманітарних дисциплін. *Соціум. Документ. Комунікація: збірник наукових статей*. Вип. 5. Серія «Історичні науки». Переяслав-Хмельницький, 2018. 360 с. http://nbuv.gov.ua/UJRN/colscart_2018_5_3.

4. Барабаш В. А., Глебова Л. В. Інформаційні ресурси бібліотеки закладу вищої освіти як джерело розвитку інтелектуального та духовного потенціалу студентів. *Соціум. Документ. Комунікація*: збірник наукових праць. Серія «Історичні науки». Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я. М., 2019. Вип. 6/2 (Спецвипуск). С. 11–28. DOI:<https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=15532767756050326344&btnI=1&hl=uk>

5. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: *Навч. посіб.* 3-те вид., доопрац. і доп. К.: Знання, 2008. 566 с.

6. Кудерміна О. І., Казміренко Л. І., Власенко С. Б. Соціальна психологія. Київ: 2020. 243 с.

7. Мітіна С. В. Психологія особистості: навч.-метод. посіб. Київ : Ліра, 2020. 274 с.

8. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник: *Навч. посіб.*, 4-те вид., випр. і доп. – К.: Каравела, 2020.

9. Професійна освіта: андрагогічний підхід: *монографія* /за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2018. 452 с.

10. Роменець В.А., Маноха І.П. Історія психології ХХ століття. Київ : Видавництво Либідь, 2017. 1056 с.

11. Руденко Л. А. Основи психології та педагогіки : *навч. посібник*. Львів : ЛДУ БЖД, 2020. 146 с.

12. Савчин М. Загальна психологія: *Підруч.* Київ : Видавництво: ВЦ «Академія», 2020. 344 с.

12. Терещук, В. І., Ільченко, А. М. & Семенишина, І. В. Інноваційні технології навчання у закладах вищої освіти. *Академічні візії*, 2023, № 16. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/157>.

13. Фіцула М. М. Педагогіка. URL: <http://bookstore.net.ua/moreinfo.php?Bookid=9>

14. Kelly A. Measuring competition and competitiveness. *Dynamic Management and Leadership in Education*. 2021. P. 218–224. doi: 10.4324/9781003217220-22

15. Mytsenko Valerii, Varabash Viktoriia, Bondarenko Anna. Formation of Soft Skills Among Future Specialists in Information, Library and Archival Affairs. *Наукові записки Серія: Педагогічні науки* / Ред. кол. В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 199.. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. 261 с. С. 82–87. URL: <https://pednauk.cuspu.edu.ua>.

16. MYTSENKO Valerii, VARABASH Viktoriia GLEBOVA Lyudmila. Educational potential of the activities of information institutions during the war period. *Наукові записки. Серія:*

Інформаційні ресурси

1. Освіта UA. URL: <https://osvita.ua/>
2. В. О. Сухомлинський. URL: <https://sukhomlynsky.com/ua>
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL: <https://dnpb.gov.ua>.
4. Електронна бібліотека – підручники. URL: <http://www.info-library.com.ua/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Наукова періодика України. Сайт електронних видань вищих навчальних закладів і наукових установ України. URL: <http://journals.uran.ua>
7. Національна академія педагогічних наук України <https://naps.gov.ua/>
8. Сервіси та інформаційні ресурси. Педагогіка вищої школи. URL: www.kspu.edu/Information/services.aspx
9. Higher Education Pedagogies ISSN: (Print) (Online) Journal homepage. URL: <https://www.tandfonline.com/loi/rhep20>

Рекомендовані джерела неформальної освіти

1. Небайдужі: базові емоційні потреби та соціальна взаємодія https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+NI101+2023_T2
2. Стрес-менеджмент для освітян https://prometheus.org.ua/course/course-v1:CARITAS+STRESS101+2023_T2
3. Академічна доброчесність: Онлайн-курс для викладачів https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2
4. Критичне мислення для освітян https://prometheus.org.ua/course/course-v1:CZ+CTFT101+2017_T

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи.

Протокол № 1 від 29 серпня 2024 року.